

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 230/2021-42

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Miroslava Duriša a Ladislava Duditša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti [REDACTED], zastúpenej Mgr. Elenou Szabóovou, advokátkou, Hlavné námestie 7, Nové Zámky, proti postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cob 38/2016 a proti postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Obdo 54/2018 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 26. septembra 2019 doručená (e-mailom) ústavná sťažnosť sťažovateľky, ktorá následne bola doručená v písomnej forme a ktorou sťažovateľka namieta porušenie práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 3 Cob 38/2016 (ďalej len „napadnutý postup krajského súdu“) a proti postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 Obdo 54/2018 (ďalej len „napadnutý postup najvyššieho súdu“).

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že uznesením Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) č. k. 26 Cb 48/2010-2211 z 27. marca 2015 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“) bola sťažovateľke ako žalobkyni v predmetnom konaní uložená povinnosť nahradiť žalovanému trovy konania v sume 44 901,95 eur (pozostávajúce zo zaplateného súdneho poplatku za odpor v sume 33 193,50 eur a náhrady znalečného v sume 11 708,45 eur) a trovy právneho zastúpenia v sume 252 698,12 eur. Proti uzneseniu podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom krajský súd rozhodol uznesením č. k. 3 Cob 38/2016-2448 z 30. septembra 2016 (ďalej len „uznesenie krajského súdu“) tak, že zmenil výrok uznesenia o výške trov konania a sťažovateľku zaviazal na zaplatenie náhrady trov konania v sume 160 756,94 eur.

3. Proti uzneseniu krajského súdu podala sťažovateľka súčasne ústavnú sťažnosť aj dovolanie. Uznesením ústavného súdu č. k. I. ÚS 427/2017 z 31. augusta 2017 bola ústavná sťažnosť sťažovateľky odmietnutá pre nedostatok právomoci ústavného súdu podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). Ústavný súd zároveň uviedol, že nie je v jeho kompetencii, aby sám formoval doktrínu prípustnosti dovolania v civilnom sporovom konaní, keďže táto právomoc patrí najvyššiemu súdu (m. m. I. ÚS 393/08). Uznesením najvyššieho súdu č. k. 1 Obdo 54/2018 z 20. júna 2019 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“) bolo dovolanie sťažovateľky odmietnuté.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Sťažovateľka v teraz posudzovanej ústavnej sťažnosti uviedla, že bola zaviazaná zaplatiť náhradu znalečného v celkovej sume 11 708,45 eur za 3 znalecké posudky a 1 odborné vyjadrenie. Sťažovateľka nespochybňuje, že sa znalecké posudky, odborný posudok a faktúry vystavené na účely ich zaplattenia nachádzajú v súdnom spise. Žalovaný nepredložil okresnému súdu žiadny doklad (napr. príjmový pokladničný doklad, doklad o bankovom prevode), ktorý by preukazoval úhradu za znalecké posudky a odborné vyjadrenie. Podľa názoru sťažovateľky krajský súd vo svojom rozhodnutí nedal odpoveď na všetky jej odvolacie námietky (resp. sa s nimi riadne nevysporiadal), pretože neboli dostatočne zistené a preukázané skutočné výdavky spojené so znaleckým dokazovaním. Argumenty sťažovateľky v odvolaní sa týkajú priamo spôsobu rozhodnutia, a preto bol krajský súd povinný dať odpoveď na všetky sťažovateľkou predložené námietky. S účelnosťou a výškou trov znaleckého dokazovania sa krajský súd vysporiadal jedinou vetou. Krajský súd uviedol, že *„na záver odvolateľ namietať vyhotovenie štyroch znaleckých posudkov. Tieto úkony boli vykonané, pričom uvedené žalobca preukázal aj priložením fotokópie jednotlivých faktúr. V tejto časti boli teda trovy konania vynaložené účelne.“*

5. V súvislosti s (úspešnou) kandidatúrou [REDAKOVANÉ] na funkciu ombudsmana (ktorá ako advokátka zastupovala žalovaného) sa sťažovateľka dozvedela, že vykonávala funkciu prorektorky pre legislatívu Univerzity Komenského v Bratislave (ďalej len „univerzita“), pričom do roku 2011 vykonávala aj funkciu prodekanke pre zahraničné vzťahy a grantovú politiku Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (ďalej len „právnická fakulta univerzity“). Zároveň bola zamestnaná v riadnom pracovnom pomere na právnickej fakulte univerzity. Podľa sťažovateľky ak okresný súd a krajský súd nepovažovali za ustálené, že sa advokátka žalovaného dostavila na okresnom súde zo sídla svojej advokátskej kancelárie v Nových Zámkoch (a nie zo svojho pracoviska na Šafárikovom námestí v Bratislave), nemá priznanie cestovného a náhrady za stratu času oporu v preukázanom skutkovom stave. Sťažovateľka preto poznamenala, či *„je logické, aby advokát, ktorý je zároveň zamestnancom UK, sa (napríklad v dňoch 7.3.2011, 13.4.2011, 26.10.2011, 28.3.2012, 27.6.2012, 21.11.2012, 26.6.2013) dopravil do mesta, v ktorom sa koná pojednávanie a ktoré je zároveň miestom jeho pravidelného pracoviska (PF UK, UK) bez toho, aby v rovnaký deň vykonával prácu u zamestnávateľa, a či je v prípade, že v rovnaký deň vykonával v danom mieste aj prácu pre zamestnávateľa, je oprávnené, zákonné a spravodlivé, aby znášala celé náklady cestovných nákladov advokáta žalobcu.“* Keďže sa sťažovateľka o týchto skutočnostiach dozvedela až po uplynutí lehoty na podanie odvolania proti uzneseniu okresného súdu z 27. marca 2015, tieto skutočnosti nemohla namietať v odvolaní.

6. Z už uvedených dôvodov sťažovateľka považuje uznesenie krajského súdu z 30. septembra 2016 za nesprávne (vychádza z nesprávne vyhodnoteného skutkového stavu), nepreskúmateľné, rozporné s materiálnou pravdou, nedostatočne odôvodnené (absentujú odpovede na jej argumenty), za rozporné so základnými zásadami civilného súdneho konania a nezlučiteľné so zásadou spravodlivého súdneho konania, favorizujúce jednu zo strán sporu bez existencie zákonného dôvodu.

III.

K obsahu označeného práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

7. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo prejednaná súdom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

8. Do obsahu práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru patrí právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

9. Súčasťou obsahu práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia (napr. II. ÚS 209/04, III. ÚS 95/06, III. ÚS 206/07), t. j. na také odôvodnenie, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka konania na spravodlivý proces (m. m. IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Ústavný súd v súlade s § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky, pričom posudzoval, či jej prijatiu na ďalšie konanie nebránia dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie práva na spravodlivý proces napadnutým postupom krajského súdu a najvyššieho súdu. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že postup všeobecného súdu sa premieta aj do jeho rozhodnutia. Keďže sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti výslovne navrhovala aj zrušenie uznesení krajského súdu a najvyššieho súdu, z tohto dôvodu predmetom prieskumu ústavného súdu boli aj tieto rozhodnutia všeobecných súdov.

IV.A. K namietanému porušeniu práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým postupom najvyššieho súdu a uznesením najvyššieho súdu:

12. Ústavný súd je podľa § 45 zákona o ústavnom súde viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania. V rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti ústavný súd skúmal existenciu vzťahu medzi námietkami sťažovateľky, tvrdným zásahom do jej práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a obsahom napadnutého postupu a uznesenia najvyššieho súdu.

13. Ústavný súd podotýka, že z ústavnej sťažnosti nie je možné identifikovať, čo konkrétne vyčíta sťažovateľka najvyššiemu súdu. V rámci argumentačnej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľka totiž namieta predovšetkým napadnutý postup krajského súdu a jeho uznesenie.

14. Jedinú relevantnú námietku je možné vyvodit' zo záveru bodu p) ústavnej sťažnosti, v ktorom sťažovateľka uvádza, že podanie dovolania proti rozhodnutiu krajského súdu odôvodnila nejednotnosťou judikatúry vo vzťahu k nedostatku odôvodnenia ako podmienke prípustnosti dovolania, ale predovšetkým namieta absolútnu absenciu judikatúry k § 420 a nasl. zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“) o prijateľnosti dovolania proti uzneseniam. Túto námietku však nerozvinula do zrozumiteľnej ústavnoprávnej argumentácie, ktorá by spochybňovala ústavnú udržateľnosť rozhodnutia.

15. S ohľadom na odmietnutie predošlej ústavnej sťažnosti sťažovateľky uplatnil ústavný súd aj pri jej nedôslednej argumentácii materiálny prieskum a oboznámil sa s dôvodmi napadnutého uznesenia.

16. V posudzovanej veci najvyšší súd v relevantnej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia uviedol, že dovolanie smerovalo proti uzneseniu krajského súdu, ktorým bolo zmenené uznesenie okresného súdu o výške trov konania. Sťažovateľka prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania založila na § 420 písm. f) CSP. Uznesenie krajského súdu týkajúce sa výšky trov konania nie je rozhodnutím vo veci samej, ale ani iným (nemeritórnym) rozhodnutím, ktorým sa konanie vo veci samej končí podľa § 420 CSP. Najvyšší súd preto uviedol, že dovolanie sťažovateľky smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je procesne prípustné, keďže prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP je v tomto prípade vylúčená zo zákona a nie je možné ju založiť nijakým spôsobom.

17. Ústavný súd zaujal stanovisko k možnosti preskúmania rozhodnutia o trovách konania v uznesení č. k. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270), v ktorom pri posudzovaní otázky prípustnosti opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku dospel okrem iného k záveru, že podľa § 357 písm. m) CSP jedným z uznesení, proti ktorým je prípustné odvolanie a ktoré sú tak v danej nimi riešenej otázke s konečnou platnosťou preskúmateľné v rámci odvolacieho konania, je aj uznesenie, ktorým prvostupňový súd rozhodol o nároku na náhradu trov konania s konečnou platnosťou, a preto je rozhodnutie odvolacieho súdu o tomto odvolaní v otázke nároku na náhradu trov konania rozhodnutím konečným (ktorým sa konanie v tejto otázke nároku končí, pozn.), a teda ho možno podľa § 420 CSP považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.

18. Závery citované v predošlom odseku však nie je možné aplikovať na posudzovanú vec. Jej špecifikum totiž spočíva v tom, že krajský súd preskúmaval rozhodnutie okresného súdu o trovách konania vydané ešte za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, keď bolo výrokom o trovách konania rozhodnuté súčasne o nároku na náhradu trov aj o výške trov. Odvolanie sťažovateľky smerovalo iba proti výške trov a bolo podané rovnako za účinnosti Občianskeho súdneho poriadku, preto bol krajský súd oprávnený preskúmať výrok o výške trov v režime plnohodnotného odvolacieho prieskumu, čo podľa novej procesnoprávnej úpravy nie je možné. Ako už bolo spomenuté, podľa § 357 písm. m) CSP je odvolanie prípustné iba proti rozhodnutiu o nároku na náhradu trov konania (teda proti rozhodnutiu o aplikácii ustanovení § 255 až § 257 CSP) s tým, že o výške trov sa rozhoduje výlučne na súde prvej inštancie (§ 262 ods. 2 CSP).

19. Sťažovateľka v podanom dovolaní nenamietala rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania, teda právny záver súdu o tom, že je povinná nahradiť trovy konania žalovanému. Jej dovolacia argumentácia spočívala v námietke o nedostatočnom odôvodnení krajského súdu na jej odvolacie námietky o účelnosti trov právneho zastúpenia a preukázaní skutočného vynaloženia trov znaleckého dokazovania žalovaným. Za takejto situácie je potrebné konštatovať, že záver dovolacieho súdu, podľa ktorého rozhodnutie o výške trov nie je spôsobilým predmetom dovolacieho prieskumu, nevykazuje znaky arbitrárnosti, zjavnej neodôvodnenosti či svojvôle, čo by bolo možné konštatovať len v prípade, ak by sa natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení zákona, že by tým poprel jeho účel a význam (m. m. III. ÚS 264/05, I. ÚS 23/2010).

20. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

21. Z už uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky pri predbežnom prerokovaní v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

IV.B. K namietanému porušeniu práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým postupom krajského súdu a uznesením krajského súdu:

22. Z princípu subsidiarity (čl. 127 ods. 1 ústavy) limitujúceho vzťah ústavného súdu k všeobecným súdom okrem iného vyplýva, že v prípade konania pred všeobecnými súdmi musí sťažovateľ ochranu svojich základných práv a slobôd vrátane argumentácie s tým spojenej uplatniť najskôr v tomto konaní a až následne v konaní pred ústavným súdom. Pokiaľ sťažovateľ v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatní v konaní pred ústavným súdom argumentáciu, ktorú mohol predniesť, avšak nepredniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd na jej posúdenie nemá právomoc (III. ÚS 135/03, III. ÚS 201/04, IV. ÚS 266/08, II. ÚS 70/2017).

23. Z obsahu vyžiadaného odvolania (z 9. októbra 2015), ktoré podala sťažovateľka proti uzneseniu okresného súdu, ústavný súd zistil, že sťažovateľka v odvolacom konaní nenamietala skutočnosti uvedené v bode 4 (ktoré mohla a mala namietat'). Zároveň v ústavnej sťažnosti sťažovateľka neuviedla žiadny dôvod, pre ktorý sa tak nestalo. V odvolaní sťažovateľka totiž namietala okrem iného len samotnú neúčelnosť okresným súdom priznaných trov znaleckého dokazovania, ale nie aj nepreukázanie ich úhrady (po prípadnom vyhodnotení ich účelnosti zo strany krajského súdu). Za takejto situácie krajský súd preto ani nemohol dať odpoveď na uvedenú námietku sťažovateľky.

24. K námietke uvedenej v bode 5 ústavný súd uvádza, že túto sťažovateľka opätovne nevzniesla už v odvolaní proti uzneseniu okresného súdu z dôvodu, že o pracovnom pomere advokátky žalovaného na univerzite/právnickej fakulte univerzity sa dozvedela až po uplynutí lehoty na podanie odvolania. Podľa názoru ústavného súdu však uvedenú námietku sťažovateľka tiež mohla a mala predniesť už v odvolacom konaní. Táto skutočnosť totiž v čase rozhodovania okresného

súdu o výške trov konania bola verejne dostupnou informáciou, ktorú bolo možné zistiť s malým úsilím vyhľadáním advokátky na internete, ako sa o tom presvedčil ústavný súd. Zároveň ústavný súd dodáva, že pracovný pomer na právnickej fakulte univerzity nemusí znamenať, že advokátka ako osoba vykonávajúca slobodné povolanie musela byť každý deň prítomná na pracovisku na Šafárikovom námestí v Bratislave, čo závisí od dohodnutého úväzku. Z tohto dôvodu námietku sťažovateľky týkajúcu sa priznaného cestovného žalovanému ústavný súd považuje za nedostatočnú na to, aby ňou mohlo byť (aj z už uvedeného dôvodu) spochybnené uznesenie krajského súdu.

25. Vzhľadom na to, že je úlohou nielen ústavného súdu, ale aj všeobecných súdov poskytovať ochranu základným právam, ústavný súd v duchu zásady sebaobmedzenia s ohľadom na princíp subsidiarity odmietol ústavnú sťažnosť v tejto časti podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

26. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľky bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jej ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. apríla 2021

Libor DUEA
predseda senátu